

УДК 378.147.016:811.111

ДИКТОГЛОСС ЯК ІНТЕРАКТИВНИЙ МЕТОД НАВЧАННЯ АУДІЮВАННЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ

Лашук Н. М., Гречок Л. М.

Чернігівський національний технологічний університет, Україна, Чернігів

У статті розкрито сутність поняття диктоглосс як однієї з форми диктантів, яка має специфічну процедуру проведення. Цей інтерактивний вид роботи з елементами кооперативного навчання використовується для розвитку вмінь аудіювання. Кожний етап диктоглосу детально характеризується й надаються практичні рекомендації щодо відбору текстів для диктоглосу з прикладами. У статті виділяються функції диктоглосу.

Ключові слова: диктант, диктоглосс, граматичні структури, робота в підгрупах, інтерактивний метод

Лашук Н. Н., Гречок Л. М. Диктоглосс как интерактивный метод обучения аудированию на иностранном языке / Черниговский национальный технологический университет, Украина, Чернигов

В статье раскрыта сущность понятия диктоглосс или грамматический диктант как одной из форм диктантов, которая имеет специфическую процедуру проведения. Этот интерактивный вид деятельности с элементами кооперативного обучения используется для развития умений аудирования. Каждый этап диктоглосса детально охарактеризован и даны практические рекомендации относительно отбора текстов для диктоглосса с примерами. В статье выделены функции диктоглосса

Ключевые слова: диктант, диктоглосс, грамматические структуры, работа в подгруппах, интерактивный метод

Lashuk N. M., Hrechok L. M. Dictogloss As An Interactive Method Of Teaching Listening Comprehension / Chernihiv National Technological University, Ukraine, Chernihiv

The article deals with the dictogloss or grammar dictation as an integrated skills technique for language learning with a specific procedure. This interactive method combines elements of cooperative learning and is used for teaching listening comprehension. Each stage of the dictogloss is described in detail. Practical recommendations for the texts selection for dictogloss procedure and suggested texts samples are available. The functions of the dictogloss are outlined.

Keywords: dictation, dictogloss, grammatical structures, group work, interactive method

Постановка проблеми. Україна переживає зараз нелегкі часи суспільно-економічних змін. Освіта, як рушійна сила суспільства, не залишається осторонь. Реформи, що відбуваються в освіті, спрямовані на її модернізацію та трансформацію відповідно до європейських національних освітніх систем. Ці зміни мають на меті структурну перебудову, диверсифікацію, гуманізацію і демократизацію освіти, переорієнтацію на розвиток особистості, формуванню в неї таких якостей як нестандартне мислення, творча активність, відповідальність тощо. Важливим є перехід від пасивної, репродуктивної, констатуючої освіти до освіти креативної, мотивуючої. Це, в свою чергу, виявляється в застосуванні нових освітніх технологічних схем, використанні різних методичних прийомів та організації навчального процесу.

Зокрема, питання використання традиційних диктантів неодноразово висвітлювалося у методичній літературі. Диктанти різко критикувалися як пасивний репродуктивний вид діяльності. Проте в реальному житті у багатьох людей існують практичні потреби записати детально, іноді вибірково й стисло те, що було почуто. Тому проблема використання нових форм диктантів залишається актуальною.

Аналіз актуальних досліджень. У 1990 році Вайнриб Р. запропонувала нову форму диктанту, відому, як диктоглосс – граматичні диктанти, створені для розвитку та вдосконалення граматичних навичок аудіювання, говоріння й письма за допомогою інтерактивних методів і прийомів. Процедура проведення диктоглоссу була представлена в її праці [1]. Стоквелл М. А. у своїй статті [2]

надає теоретичне обґрунтування диктоглосу на основі когнітивного підходу та мимовільного навчіння. Іванака Т. [3] розглядає вплив використання цього виду діяльності на рівень сформованості вмінь аудіювання та мотивацію студентів. Використання диктоглосу для запровадження кооперативного навчання присвячена праця Маккензі Е. [4].

Мета статті. У даній статті ми маємо на меті розкрити зміст поняття диктоглос, детально ознайомити з методикою проведення диктоглосу, охарактеризувати основні етапи та виокремити функції цього виду роботи.

Виклад основного матеріалу. Передусім, слід розглянути та уточнити термін «диктоглос». Термін «диктоглос» утворився із поєднання англійських слів *dicto* – диктувати та *gloss* – робити помітки, занотовувати. На часі диктоглос та різні його варіації використовуються для розвитку різних мовних навичок та мовленнєвих вмінь в залежності від мети і завдань заняття, спланованих викладачем.

Процедура проведення диктоглосу [1, с.7-9] складається з 4 етапів: підготовчий етап; диктант; переказ; аналіз і робота над помилками.

Ми пропонуємо детально розглянути кожний з етапів:

1. Підготовчий етап. Підготувати студентів необхідно спочатку до теми диктанту. Яким чином це буде відбуватися, залежить від майстерності та бажання викладача: за допомогою запитань, малюнків, фотографій, обговорення попередньо прочитаного тексту тощо. Крім того, викладач повинен давати установку, що кожний етап обмежений часовими рамками. На цьому етапі викладач фасилітує процес аудіювання, надаючи допоміжну загальну інформацію з теми диктоглосу, список нових слів, повторення граматичної форми, яка буде зустрічатися в диктоглосі. Наприклад, якщо тема заняття «Life in the Future. Future Tenses», то доречними будуть наступні запитання: Will people fight all diseases in future? Will robots replace people in their work? Do you think children will go to school or study at home? Will we travel to the Mars for our vacation? What science fiction books have you read about the

future of the mankind? Перед диктоглосом можна переглянути фрагмент фільму про майбутнє людства й обговорити цей сюжет.

2. Диктант. Викладач диктує двічі у нормальному темпі. Перший раз студенти уважно слухають, під час другого прослуховування дозволяється записувати ключові слова і фрази. Васільєвік З. [5, с.44] пропонує слухати декілька разів, особливо на стадії ознайомлення з методикою диктоглосу, тому що недосвідчені студенти намагаються записувати все підряд, а не тільки ключові слова й фрази. Викладач повинен зорієнтувати їх, звернути увагу на слова й граматичні структури, що були надані на підготовчому етапі.

На нашу думку, підбір матеріалів для диктоглосу має велике значення. Так, В.В.Сафонова [6], рекомендує під час підготовки і розробки аудіотекстів враховувати комунікативну цінність,; відповідність аудіотекстів рівню мовної підготовки студентів; вікову і освітню відповідність; професійно-орієнтовану важливість аудіотексту; виховну цінність. Що стосується диктоглосу, одним з важливих критеріїв є його тривалість. Він не повинен бути занадто довгим, тому що в рамках одного заняття треба завершити повністю чотири етапи. Ми пропонуємо використовувати різні матеріали: автентичні, навчально-автентичні, підготовлені викладачем, завжди враховуючи і швидкість носія мовлення, і рівень підготовки студентів. З цією метою можна застосовувати :

а) подкасти або частину подкасту. Наприклад, для студентів II курсу спеціальності «Агрономія» напряму «Сільське господарство і лісництво» у якості диктоглосу на тему «Genetically Modified Plants» ми використовуємо частину подкасту «Pretty Flowers Lead Two Scientists to a Discovery» [7]:

1. Cynthia Sagers is a biology professor at the University of Arkansas. 2. Meredith Schafer is a graduate student. 3. They were travelling in the state of North Dakota on a project. 4. They noticed pretty yellow flowers. 5. They recognized them as canola. 6. Farmers grow canola for seeds to make cooking oil. 7. Canola is also used for animal feed and biofuel. 8. But the canola plants they saw were not growing in farm fields. 9. They were growing along the road. 10. The researchers decided to test the plants. 11. They had brought along special testing papers for the project they were

working on. 12. They crushed some of the leaves in water and added the test strips.
13. The results showed that the weedy canola plants contained genetic changes.

b) фрагменти художніх фільмів, відеоматеріалів. Наприклад, ми використовуємо у якості тексту для диктоглосу на тему «Education» монолог вчителя з фільму «Pay it forward» (2000):

1. Apparently none of you have ever seen a new teacher before. 2. I'm Mr. Simonet. 3. Welcome to the seventh grade. 4. Middle school, that hellish shaky bridge you all must cross before you become members of that undyingly enviable high school elite. 5. You may think you can't cross that bridge fast enough. 6. You'd rather close your eyes and not think about it until it's all over. 7. Well, I'm here to tell you...that is not the option in this class. 8. Lateness. 9. Tardiness.

c) вірші, пісні, прислів'я, приказки, цитати, короткі оповідання або початок оповідання. Наприклад, для перевірки засвоєння структури пасивного стану ми використовуємо вірш «A man *is made* of flesh and blood»;

d) текст, який студенти читали на занятті та виконували вправи до нього, з метою ще раз звернути увагу на засвоєні граматичні структури, лексику й кращого запам'ятовування змісту.

3. Відтворення, переказ. Перш за все, перед студентами необхідно поставити конкретні цілі, чітко окреслити завдання перед виконанням диктоглосу. Наприклад, необхідно вірно передати зміст, обов'язково використати список поданих слів перед диктоглосом або якомога точніше, слово в слово відтворити диктант. Студенти працюють в підгрупах, обговорюють і записують свій варіант тексту. Викладач слідкує за цим процесом, спрямовує його у потрібне русло, виступає у ролі консультанта. Лось О.В. вважає дієвим методом «підслуховування» за роботою студентів у мікрогрупах з метою виявлення типових помилок студентів, їх фіксування, складення списку помилок та вправ на їх відпрацювання. [8, с.138]. На етапі переказу можна дозволяти користуватися словниками.

4. Аналіз і робота над помилками. Перевірка досягнень підгруп відбувається таким чином: на дошці пишеться перше речення кожної підгрупи, порівнюється

і аналізується, потім друге і т.д. Інший варіант – це порівняння текстів, створених підгрупами з оригіналом.

На основі аналізу методичної літератури [2; 3; 4; 5] та власного досвіду ми виділили такі функції диктоглосу:

1. Практична та розвиваюча. По-перше, диктогloss є одним із засобів розвитку та вдосконалення вмінь аудіювання – одного з найскладніших видів мовленнєвої діяльності. По-друге, диктогloss це один із тренувальних видів роботи для відпрацювання, а також використання у писемному та усному мовленні вже вивчених і засвоєних студентами граматичних структур і лексики для створення логічно зв'язаного тексту.

2. Діагностична. Диктогloss як один із засобів тестування та діагностики помилок, його застосування дозволяє і викладачу, і студентам виявити свої слабкі й сильні сторони. Диктогloss, на думку дослідників [5, с.41] дозволяє учням помітити й усвідомити прогалини у знаннях, різницю між тим, що вони хочуть сказати, що вони насправді можуть сказати, і що необхідно знати, щоб про це сказати.

3. Комунікативна та мотиваційна функція. За допомогою диктоглосу створюється потреба у комунікації одночасно у великої кількості студентів та мотивація працювати в групі, щоб успішно виконати завдання (необхідно зібрати інформацію, упорядкувати її, обговорити, а потім передати у письмовій формі).

4. Психологічна. Диктогloss – це завдання для виконання підгрупою, виконується дуже важлива функція – зняття психологічного тиску, почуття страху перед аудіюванням, яке дуже часто виникає у студентів.

5. Інтегруюча. Під час диктоглосу відбувається розвиток чотирьох видів мовленнєвої діяльності: аудіювання – студенти прослуховують текст декілька разів, намагаючись зрозуміти, про що йдеться; говоріння – обговорення прослуханого тексту в підгрупах; письма – запис тексту на основі знань з граматики, лексики, синтаксису, стилістики тощо; читання – читання

написаного тексту та читання текстів студентів інших підгруп, читання тексту оригіналу на етапі перевірки та аналізу [9, с.13].

6. Інтерактивна функція. Диктоглосс забезпечує високу ступінь взаємодії між учасниками підгрупи і викладачем. Під час обговорення у підгрупі знаходяться студенти з різним рівнем володіння іноземною мовою. Сильніші студенти допомагають колегам у підгрупі і, таким чином, краще запам'ятовують й усвідомлюють граматичну структуру та лексику, що вивчається. Згідно з багатьма дослідженнями [2, с.136-137; 5], студенти, працюючи і вивчаючи мову в групі, досягають кращих результатів, ніж навчаючись по одинці.

7. Організуюча та виховна функція: диктоглосс допомагає сформувати навички регламентованої роботи, тому що під час диктоглоссу всі студенти повинні слідувати певному встановленому порядку, слідувати за часом. Крім того, диктоглосс – це один із методів розвитку уваги, точності, організованості.

Висновки. З вищесказаного випливає, що диктоглосс відрізняється від традиційних диктантів, а його використання є одним з ефективних інтерактивних засобів для розвитку вмінь аудіювання, читання, говоріння та письма. Викладач може вибрати цей особистісно-орієнтований вид діяльності для того, щоб урізноманітнити процес вивчення іноземної мови, підвищити зацікавленість студентів і залучити їх до кооперативного навчання – надати можливість співпрацювати в групах. **Перспективними** є подальші дослідження переваг та недоліків диктоглоссу, розробка його варіацій та інших творчих видів діяльності, що базуються на цьому методі з метою формування умінь іншомовної комунікації, критичного і креативного мислення у сучасних студентів вищих навчальних закладів.

Література:

1. Wajnryb R. Grammar Dictation / Ruth Wajnryb.- Oxford University Press, 1995. – 132 p.

2. Stockwell Michael A. Literature Review: The Theoretical Underpinning of Dictogloss / Michael A. Stockwell // Journal of Sugiyama Jogakuen University. – Humanities (41), 2010. – P. 109-119
3. Iwanaka Takahiro. Improving Listening Skills and Motivation to Learn English Through Dictogloss / Takahiro Iwanaka // Journal of Higher Education and Research. – Kagawa University, March 2013. – No.10. - P. 37-51.
4. Mackenzie A. Dictogloss Tasks to Promote Cooperative Learning and Vocabulary Acquisition / Allyson Mackenzie // Journal of Bussiness Administration. – Toyo University. – P. 135-143. Режим доступу: <https://www.toyo.ac.jp/uploaded/attachment/7851.pdf>
5. Vasiljevic Z. Dictogloss as an Interactive Method of Teaching Listening Comprehension to L2 Learners / Zorana Vasiljevic // English Language Teaching. – Vol.3, № 1, March, 2010 – P. 41-52
6. Сафонова В.В. Спорные вопросы создания материалов для контроля умения аудировать на ИЯ / Современные теории и методики обучения иностранным языкам/ под общей ред. Л.М.Федоровой. Т.И. Рязанцевой. – М.: Издательство «Экзамен», 2004. – С. 173-185
7. Pretty Flowers Lead Two Scientists to a Discovery [Электронний ресурс] / Jerilyn Watson – Режим доступу: <http://learningenglish.voanews.com/content/pretty-flowers-lead-two-scientists-to-a-discovery--102803669/112094.html>
8. Лось О. В. Про деякі аспекти попередження та виправлення помилок в іншомовному мовленні / О. В. Лось // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: наук. журн. / голов. ред. А.А. Сбруєва. – Суми : Вид-во Сум ДПУ імені А.С. Макаренка, 2013. - № 8 (34). – С. 133-142.
9. Stewart B.L Integrating Language Skills through a Dictogloss Procedure / Benjamin Lee Stewart, Luis Humberto Rodríguez Silva, and Juan Antonio Torres González // English Teaching Forum, 2014. – Number 2. – P. 12-35

References:

1. Wajnryb R. Grammar Dictation / Ruth Wajnryb.- Oxford University Press, 1995. – 132 p.
2. Stockwell Michael A. Literature Review: The Theoretical Underpinning of Dictogloss / Michael A. Stockwell // Journal of Sugiyama Jogakuen University. – Humanities (41), 2010. – P. 109-119
3. Iwanaka Takahiro. Improving Listening Skills and Motivation to Learn English Through Dictogloss / Takahiro Iwanaka // Journal of Higher Education and Research. – Kagawa University, March 2013. – No.10. - P. 37-51.
4. Mackenzie A. Dictogloss Tasks to Promote Cooperative Learning and Vocabulary Acquisition / Allyson Mackenzie // Journal of Bussiness Administration. – Toyo University. – P. 135-143 Режим доступу: <https://www.toyo.ac.jp/uploaded/attachment/7851.pdf>
5. Vasiljevic Z. Dictogloss as an Interactive Method of Teaching Listening Comprehension to L2 Learners / Zorana Vasiljevic // English Language Teaching. – Vol.3, № 1, March, 2010 – P. 41-52
6. Safonova V.V. Spornye voprosy sozdaniya materialov dlya kontrolya umeniya audirovat na IYa / V.V Safonova // Sovremennye metodiki i teorii obucheniya inostrannym yazykam // pod obshchey red. L.M. Fedorovoy, T.I. Riazantsevoy. –M.: Izdatelstvo “Ekzamen”, 2004. – S. 173-185
7. Pretty Flowers Lead Two Scientists to a Discovery [Электронний ресурс] / Jerilyn Watson – Режим доступу: <http://learningenglish.voanews.com/content/pretty-flowers-lead-two-scientists-to-a-discovery--102803669/112094.html>
8. Los O.V. Pro deiaki aspekty poperedzhennia ta vypravlennia pomylrok v inshomovnomu movlenni / O.V. Los // Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii: nauk. zhurnal / holov. red. A.A. Sbruieva. – Sumy: Vyd-vo Sum DPU imeni A.S. Makarenka, 2013. - № 8 (34). – S. 133-142.

9. Stewart B.L Integrating Language Skills through a Dictogloss Procedure
/ Benjamin Lee Stewart, Luis Humberto Rodríguez Silva, and Juan Antonio Torres
González // English Teaching Forum, 2014. – Number 2. – P. 12-35